

Andrzej Pachuta

Wydział Geodezji i Kartografii
Politechnika Warszawska

**DR INŻ. JAN CISAK (1944–2020) – GEODETA, POLARNIK, SPOŁECZNIK,
PRZYJACIEL**

Dnia 6 lutego 2020 roku, tuż przed wybuchem pandemii koronawirusa, zmarł w Warszawie nasz drogi Kolega-Polarnik, geodeta dr inż. Jan Cisak.

Ukończył Wydział Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej w 1967 roku, na którym miał przyjemność prosto po studiach pracować jako asystent w Katedrze Astronomii. Zawieruchy dziejowe 1968 roku spowodowały, że musiał opuścić swoją uczelnię. Krótco pracował bezpośrednio w produkcji w Państwowym Przedsiębiorstwie Geodezyjno-Kartograficznym (PPGK), ale zamiłowanie do prac naukowych i dydaktyki spowodowały, że już w 1970 roku zatrudniony został w Instytucie Geodezji i Kartografii (IGiK), w którym pracował przez 48 lat aż do przejścia na emeryturę. Astronomia Geodezyjna to tylko jedna z dziedzin nauki, którą przez ponad 50 lat aktywności zawodowej zajmował się dr Cisak. Równoległe z astronomią fascynował się metrologią geodezyjną, w efekcie czego obronił, jako jeden z pierwszych w Instytucie Geodezji i Kartografii, pracę doktorską na temat: *Anomalie współczynników wydłużenia termicznego przymiarów drutowych inwarowych w temperaturach dodatnich i ujemnych*. Był twórcą implementacji w Polsce pomiaru interferometrycznego bazy kalibracyjnej metodą Vaisali. Wraz z rozwojem technik satelitarnych astronomia geodezyjna straciła na znaczeniu i dla dr Cisaka znalazło się pole do badań w zakresie geodezji satelitarnej. Przez wiele lat był kierownikiem Obserwatorium Geofizyczno-Geodezyjnego IGiK w Borowej Górze. Zamiłowanie do dydaktyki mógł rozwijać dzięki dodatkowej pracy w prywatnej Uczelni Warszawskiej imienia Marii Curie-Skłodowskiej, w której prowadził zajęcia z astronomii, geodezji wyższej i satelitarnej. Był bardzo lubiany przez studentów za wiedzę fachową, łatwość przekazu i serdeczne podejście do młodzieży.

Miałem okazję poznać Janka w 1975 roku, gdy byłem jeszcze studentem Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej. Dr Cisak przychodził czasem do swoich dawnych kolegów na Uczelnię. Właśnie tutaj narodziła się idea zorganizowania pierwszej polskiej samodzielnej wyprawy na Antarktydę. Mieliśmy przyjemność wziąć udział w latach 1978-1979 w tej wyprawie do stacji imienia Antoniego Bolesława Dobrowolskiego w Oazie Bungera i od samego początku wraz z Jankiem, który dzięki swej bezpośredniości zaproponował młodzianowi „bycie na Ty”, uczestniczyliśmy w opracowywaniu programu naukowego wyprawy. Kierownikiem wyprawy został bezpośredni zwierzchnik dr Cisaka w IGiK, a mój nauczyciel geofizyki, doc. Wojciech Krzemiński. W Oazie

Bungera dr Cisak wykonywał pomiary astronomiczne, współtworzył mapę topograficzną okolic stacji, badał dynamikę lodowców i wspólnie ze mną wykonywał badania grawimetryczne. Janek był niezwykle otwarty i przyjaźnie nastawiony do wszystkich. Zjednął sobie tym powszechną sympatię, o czym świadczą mogą między innymi tłumy ludzi, którzy towarzyszyli mu w ostatniej drodze na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Dr Jan Cisak był jedynym geodetą i jednym z nielicznych polarników, którzy mieli okazję uczestniczenia w wyprawach do wszystkich polskich stacji polarnych na Antarktydzie w Antarktyce i Arktyce. W latach 1983/1984 kierował polską wyprawą do stacji Hornsund na Spitsbergenie a w 1988 zakładał punkt satelitarny z polską aparaturą dopplerowską DOG-3 na stacji imienia Henryka Arctowskiego.

Jan Cisak wspierał polskie badania polarne bardzo aktywnie. Był między innymi przedstawicielem Polski w organizacji Komitet Naukowy Badań Antarktycznych (SCAR), przewodniczącym Komisji ds. Badań Polarnych przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Geodetów Polskich (SGP), członkiem Komitetu Badań Polarnych PAN, prezesem Koła SGP przy IGIK. W uznaniu zasług dla polarystyki i SCAR jedna z wysp w pobliżu Oazy Bungera została nazwana Jego imieniem (Cisak Island).

Nie można zapomnieć o prywatnej stronie życia Janka Cisaka. Z żoną Marią - koleżanką ze studiów dochowali się dwóch córek Agnieszki i Izabeli oraz ośmiu wnucząt. Córka Agnieszka, była moją studentką i też ukończyła Wydział Geodezji i Kartografii PW. Janek był bardzo oddany Rodzinie. Pamiętam, że podczas naszego powrotu z Antarktydy koniecznie musiał w Australii odwiedzać wszystkie sklepy z zabawkami, aby przywieźć dzieciom prezenty, co dla mnie wtedy jeszcze bezdietnego młodego „żonkosia”, było dość trudne do zrozumienia.

Odszedł od nas dobry naukowiec, życzliwy człowiek, oddany Ojciec, Mąż, Dziadek i Przyjaciel. Na zawsze zostanie w naszej pamięci.

Fotografie dostępne na płycie CD

- FOT. 1. Drugi z lewej dr inż. Jan Cisak podczas wyprawy do stacji Dobrowolskiego. (Andrzej Pachota jest trzeci z lewej, w środku siedzi z fajką doc. Krzemiński)
- FOT. 2. Dr inż. Jan Cisak
- FOT. 3. Dr inż. Jan Cisak
- FOT. 4. Dr inż. Cisak podczas prac geodezyjnych na Antarktydzie 1978/79
- FOT. 5. Zespół zimujący na Spitsbergenie – 1984. W ciemnej marynarce siedzi kierownik wyprawy dr inż. Jan Cisak
- FOT. 6. Z żoną Marią w 2019 roku
- FOT. 7. Dr inż. Cisak w stacji Hornsund na Spitsbergenie podczas wyznaczania pozycji teodolitem uniwersalnym Wild T4
- FOT. 8. Dr inż. Cisak na stacji im. Henryka Arctowskiego (pierwszy z lewej)

Jan Cisak (1944–2020)

Jerzy Pereyma

Klub Polarny PTG

jpereyma@gmail.com

PROF. DR HAB. INŻ. KRZYSZTOF LUDWIK BIRKENMAJER (1929–2019)

W dniu 23 lutego 2019 roku odszedł od nas Profesor Krzysztof Ludwik Birkenmajer, geolog, badacz polarny, podróżnik i taternik.

Był jednym z inicjatorów powołania Klubu Polarnego (1972 rok), a od jego powstania w 1974 roku nadzwyczaj aktywnym członkiem, wice przewodniczącym, Honorowym Członkiem Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Górniczo-Hutniczej, wybitny badacz Spitsbergenu, Grenlandii i Antarktyki. Swoją drogę polarną rozpoczął w 1956 roku, jako członek kilkusobowej wyprawy rekonesansowej do fiordu Hornsund na Spitsbergenie, która ustalała miejsce lokalizacji Polskiej Stacji Polarnej (obecnie Stacja im. Stanisława Siedleckiego). Następnie członek serii wypraw na Spitsbergen Międzynarodowego Roku Geofizycznego 1957/58 i wielu następnych. Redaktor tomu publikacji z tych ekspedycji (Birkenmajer K., 1968), Przewodniczący Komitetu Badań Polarnych PAN i od roku 1999 jego Honorowy Przewodniczący. Członek PAN i PAU. Był autorem największej liczby publikacji naukowych o tematyce polarnej w Polsce, drukowanych w czaso-